

תזמורת ירושן לים

תזרח = יתערב

מנצח ראשי ומנהל מוסיקלי:
תום כהן

יובל טייב

שלום עברי

משה לוק

חגיגי

מנצח: מתן יונה

מנחה: סופי צדקה

מרה-חייבים

צעמ

כתיבה ועריכת תוכניה: שירה אוזחיון

חביוני

קהל נבד, קהל נבד,

אנחנו שמחים, גאים ומתרגשים להציג לכם את קונצרט מספר שלוש בעונת הקונצרטים שלנו - "חביבי" - 50 שנה ללכתו של המשורר, המלחין והפייטן אשר מזרחי.

הדמות האדירה הזו, שתרמה רבות הן לתרבות היהודית והן לזו המגרבית מוסלמית, עם רפרטואר מפואר של אלפי יצירות בעברית ערבית ובלאדינו, מספרת סיפור של זמנים אחרים שהיום כמעט ונשתכחו...

שני כוכבי הערב הם שני פייטנים מהדורה הראשונה בארץ ובעולם - משה לוק, נצר לשושלת מפוארת של פייטנים ולצדו, הופעת בכורה עם התזמורת, יובל טייב, השם המזוהה ביותר עם השירה היהודית התוניסאית בימינו.

יצטרפו אליהם ילד הפלא (ועוד איזה פלא...) שלום עברי והשחקנית הנפלאה סופי צדקה - שתאיר נקודות חשובות מסיפורו של מזרחי.

על כל העושר הזה ינצח ביד רמה מתן יונה המוכשר שלנו שיוביל את צליליה של התזמורת האהובה שלכם - תזמורת ירושלים מזרח ומערב.

תודה מעומק הלב לנכדו של מזרחי, מר יעקב אסל, על כל העזרה, ההירתמות והרצון הטוב - תודה יעקב, המופע הזה שלך בדיוק כפי שהוא שלנו!

תהנו!

תום כהן

מנצח ראשי ומנהל מוסיקלי

עופר אמסלם

מנכ"ל

חובי

תוכנית הקונצרט

1. "חיכאית לילה" (סיפורו של לילה) | יצירה אינסטרומנטלית מאת יצחק אביעזר.
2. "תחינתי שמעה יא אל" (תחת אל יסמינה פי ליל) | מילים: אשר מזרחי | לחן: האדי ז'וויני | ביצוע: משה לוק
3. "למולדת שובי רוני" (לאמוני אלי ע'ארו מני) | מילים: אשר מזרחי | לחן: האדי ז'וויני | ביצוע: משה לוק ויובל טייב
4. אל מלך נאמן" (גואליה - יא גאלייה) | מילים: אשר מזרחי. לחן: לובי עממי | ביצוע: יובל טייב
5. "בתי צאי" (בתסאליני באחיבק ליה) | מילים: אשר מזרחי | לחן: מחמד אלשריף | ביצוע: יובל טייב
6. "פנטזיה של מזרח ומערב" | יצירה אינסטרומנטלית מאת מתן יונה
7. "מצפרא עד ערב" (תספר ותתר'רב) | מילים ולחן: אשר מזרחי | ביצוע: שלום עברי
8. "בסימן טוב והצלחה" (בין אלבארח ואליום) | מילים: אשר מזרחי | לחן: מוחמד אל כאמל (עממי אלג'יראי) | ביצוע: משה לוק
9. "הבט וראה עם ישראל (יא ריתני טיר) | מילים: אשר מזרחי | לחן: יחיא אלבאבידי | ביצוע: משה לוק
10. "החיש קיבוץ" (בלאס תבוסני) | מילים: אשר מזרחי | לחן: מחמד עבד אלווהאב | ביצוע: יובל טייב
11. "יפרח וירבה" (איפרח יא אלבי) | מילים: אשר מזרחי | לחן: ריאד אלסונבאטי | ביצוע: משה לוק ויובל טייב
12. "נגילה הללויה" | מילים: אשר מזרחי | לחן: רחמים עמאר | ביצוע: יובל טייב
13. "חביבי יה חביבי" | מילים: אשר מזרחי | לחן: רחמים עמאר | ביצוע: משה לוק ויובל טייב

פייטנים ומנצח: יובל טייב

יובל טייב מככב בתחום המוזיקה היהודית - פיוטית כבר מגיל 8, את אלבומו הראשון הוציא לרגל בר המצווה, בשנות התשעים. אביו דניאל טייב שהמוזיקה היא נשמת אפו, הבין שלכישרון הענק נחוץ ליטוש ודאג לשלוח את יובל ללימודי פיתוח קול וכינור קלסי בקונסרבטוריון העירוני. לצד לימודיו כילד בבית הספר, הקשיב הצעיר לשירתם של גדולי המוזיקה הערבית כמו: אום כלתום, עבדול ווהאב, עבד חלים, פריד אל אטרש ועוד. יובל לומד בישיבה לצעירים 'פאר משה' של

הרב פינטו, ובישיבה הגדולה 'אור דוד' של הרב דניאל זר, בתקופה הזו יובל השקיע את מיטב כוחו ללימוד הלכה למעשה לצד לימוד התורה אהבת ישראל, וחסד מהו. בד בבד מקבל יובל טייב הזמנות מקהילות יהודיות מהעולם ומופיע בקהילות הגדולות בארגנטינה, מקסיקו, קנדה, צרפת וארה"ב. אחד המופעים הגדולים של יובל והוא רק בן 14 התקיימה באולם המופעים המפורסם 'אולימפיה' בפריז, צרפת. בשנים 1994 – 1996 למרות גילו הצעיר, נחשב יובל טייב לאנציקלופדיה מהלכת בכל הקשור למוזיקה ערבית. הוא בקיא בתולדות המוזיקה המצרית. יובל טייב מרצה את 'תורת השירה והפיוט' במסגרות אקדמאיות נחשבות, ואף השתתף במסע מוזיקלי משותף מטעם האוניברסיטה העברית - בית הלל, עם הזמר והיוצר הישראלי שלמה גרוניך. חבר בעמותת 'אלומות' אשר חרתה על דגלה שימור וטיפוח מורשת ומסורת יהדות צפון אפריקה וטוניס. יובל החל להקליט כבר בגיל 11. בין אלבומיו ניתן למצוא את: **'רב פעלים'**

חובני

בליווי מקהלת הילדים 'פרחי רב פעלים' בית שמש, ו'מצללי המזרח' עם פרחי ירושלים, אלבום ביכורים "הללוי-ה", 'אור דוד' ו- 'שמח' עם שירים בלשון הקודש על לחניהם המוכרים של גדולי המוזיקה הערבית. האלבום 'קול רינה' בדואט עם החזן אריה עובדיה שהוקלט עם התזמורת המורחבת של 'קול ישראל', 'האזינו כל אחיי' שיר הנושא של אלבום, שנכתב והולחן ע"י נגן העוד רבי יחזקאל בצלאל ז"ל. האלבום "תהליל" - מקבץ שירים טוניסאים יהודיים בשפה הערבית עפ"י 'מחזור החיים', שהוקלט והופק בהדרכתו ובניצוחו של הזמר הטוניסאי היהודי ראול ז'ורנו ז"ל בפריז. האלבומים: 'הסליחות' ו-'מעשה בראשית', הסינגל: 'תפילה לילד' בדואט עם הזמר שלומי שבת, שהפך ללהיט, האלבום 'שמע ישראל', האלבום אולפן ה-11 ובו הסינגל "אם אין אני לי" - במקצב רגאטון (משלב בין מוזיקה לטינית לבין היפ הופ) בעיבודו של אלי קשת, ופרי עטו של רמי לב, הקלאסיקה הנוספת, "ילד גדול", בהפקה מוזיקלית מושקעת של המעבד דוד ביתן, בשילוב כנרים ונגנים מטורקיה. הסינגל "הרב"י מליובאוויטש" , דאנס קליט שכתב והלחין יעקב מנשה ועיבד דוד ביתן. כן הוציא את 'מחרוזת חפלה', ו'מחרוזת חפלה 2', ושחרר את הלהיט "אלוקים". בימים אלו, עובד יובל טייב על מופע זאפה LIVE בו הוא מבצע את כל להיטו מכל הזמנים בעיבודים חדשים, ועובד במרץ להוצאת אלבומו ה-12 במספר עם שירים מקוריים לצד קאברים.

משה לוק

מהפייטנים המובילים והמבוקשים בתחום המוזיקה האנדלוסית והצפון-אפריקאית, בזכות יכולותיו הווקאליות המרשימות, שסללו את דרכו לתור את רחבי הגלובוס בהופעות מול קהילות יהודיות הצמאות ומבקשות לטעום חוויית שירה בניחוחות בית-אבא. הוא משמש כסולן של תזמורת ירושלים מזרח ומערב והתזמורת האנדלוסית אשדוד.

את דרכו המקצועית החל עוד בצעירותו.

הוא נולד וגדל בצרפת, בבית שבו נשמו וחלמו מוזיקה. את יסודות הפיוט והאהבה לכל צליל ותו ספג מאביו רפאל ומדודו, ר' חיים לוק, המוכר כפייטן וכידען גדול בתחום המוזיקה האנדלוסית. כשעלה ארצה למד לוק בבית הספר למוזיקה B.M.P וכן אצל הפייטן ר' חיים ביטון. לוק מנחה ומלמד פיוט ברחבי הארץ, כחבר במפעל 'קהילות שרות' בחסות קרן אביחי ובמסגרת התכנית "שירים ושורשים" בחסות משרד החינוך. הופיע על במות גדולות בארץ ובחו"ל כשבאמתחתו רפרטואר מוזיקלי עשיר ומגוון. לוק עובד בימים אלו, על אלבום ביכורים בו יוצגו חומרים מקוריים ועכשוויים. מתוכו יוצא סינגל חדש "בואי בשלום", שיר חופה מיוחד ומרגש בו הוא משתף פעולה לראשונה עם המנצח והמעבד יואלי דיקמן שאחראי על העיבוד הגרנדיוזי שנתפר למידותיו ויכולותיו של לוק. וכדי להעצים את החוויה, השיר מלווה בוידאו-קליפ מרהיב. במקביל, עובד לוק על פרויקט אנדלוסי ענק עם התזמורת ירושלים מזרח ומערב בניצוחו של המנצח תום כהן בו מוצגים פיוטים של המשורר והפייטן האגדי ר' דוד בוזגלו.

חובני

שלום עברי-

שלום, נער הפלא בן 14 וחצי מנהריה, שר את שירת הבקשות ופיוטים בסגנון מרוקאי וירושלמי. מתמחה במוזיקת הטרנאב הערבי, בדגש על שיריה של אום כלת'ום ומחמד עבד אלוהאב. הוא הופיע בבמות רבות בארץ ובמרוקו, הופיע השנה בפסטיבל המוזיקה האנדלוסית בעיר א-סווירה, כאורח של אנדרה אזולאי, יועצו הקרוב של מלך מרוקו, וגם בשנה הבאה יופיע שם..

את הפיוט והשירה הערבית למד מאביו, מאיר עברי, מבית הכנסת ומהאזנה עצמאית ליוטיוב.

מתן יונה

מתן יונה, 25, הוא מנצח, מלחין, מעבד ונגן טרומבון. את לימודיו המוסיקליים החל בקונסרבטוריון העירוני בפתח תקווה, בכיתתו של הטרומבוניסט מר אלכס צ'יילניצקי. עוד במסגרת זו עסק בנגינה ועיבוד לתזמורות והרכבים מוסיקליים שונים ומגוונים. במקביל, למד אצל מר מיכה דיוויס, נגן הטרומבון של התזמורת הפילהרמונית הישראלית. את שירותו הצבאי העביר בתזמורת צה"ל,

חובינו

ראשית, כנגן טרומבון ולאחר מכן כעוזר המנצח והמעבד המוסיקלי של התזמורת.

עם שחרורו הצבאי החל לנגן ולהופיע עם תזמורות והרכבים שונים בארץ ובעולם, ובמקביל, החל ללמוד ניצוח אצל ד"ר יבגני צירלין והלחנה אצל ד"ר איל אדלר ופרופ' מנחם ויזנברג באקדמיה למוסיקה בירושלים. מתן הוא חבר קבוע בתזמורת ירושלים מזרח ומערב החל משנת 2013 כנגן טרומבון.

במסגרת התפתחותו המקצועית בתזמורת, השתלם יונה אצל מנהלה המוסיקלי מר תום כהן, ובשנת 2016 ערך את הופעת הבכורה שלו כמנצח, והצטרף אל צוות המנצחים של התזמורת.

ב"חג המחזמר 2016" שימש יונה כמעבד והמנצח של המחזמר "סוליקא" בכיכובה של נסרין קדרי. לאור הצלחתו, המחזמר עולה בימים אלה על במות התיאטרון בכל רחבי הארץ תחת הפקתו של תיאטרון באר שבע. לאחרונה, הוזמן לנצח על יצירתו של מוריס ראוול "Introduction and Allegro" בקונצרט הפתיחה של פסטיבל הנבל הישראלי השלישי.

לאורך השנים זכה יונה במספר מלגות הצטיינות ופרסים, ראויים לציון הפרס השני בתחרות הקומפוזיציה ע"ש מרק קופיטמן (2016), הפרס הראשון בתחרות הארצית השנייה בקומפוזיציה מטעם הקונסרבטוריון הישראלי למוסיקה ת"א (2017), מלגת מצטיין דיקן הפקולטה לניצוח והלחנה, מלגת הצטיינות ליוצרים מטעם "The Siday Fellowship for Music" ו"Trust sical Creativity" ומלגת הצטיינות מטעם "The Goldberg Charitable".

יצירותיו ועיבודיו בוצעו בין השאר ע"י תזמורת ירושלים מזרח ומערב, תזמורת הקאמרטה הישראלית ירושלים, אנסמבל "מיתר", אנסמבל "טרמולו" ועוד.

בקונצרט זה תבוצע בביצוע בכורה יצירתו של יונה "פנטזיה של מזרח ומערב" שנכתבה במיוחד עבור התזמורת.

אשר שמעון מזרחי (1890-1967)

דברי מבוא מאת יעקב אסל, נכדו של אשר מזרחי

היהדות המסורתית בעולם האסלאם עברה במאה ה-20 טלטלות רבות אשר שינו את פניה מן היסוד. תהליכים מואצים של שינוי חברתי ותרבותי הביאו לירידה בסמכות האוטוריטה הדתית, שעל פיה התנהלו הקהילות היהודיות והביאו לשינויים באורחות החיים ולתמורות ביחסים בינאישיים. חייו של הפייטן, החזן והמלחין אשר מזרחי הם ראי לתמורות ולתהליכים הללו. חייו מאופיינים במעברים וטלטולים רבים, בפעילות הנעה בין המסורת לחדשנות בתחומי השירה העברית והמוזיקה.

אשר מזרחי נולד בירושלים בסוף המאה ה-19 תחת השלטון העות'מאני. בגיל 22, עבר לתוניסיה, ושהה בה מספר שנים. הוא חזר לארץ ישראל כשזו כבר הייתה תחת המנדט הבריטי. כעבור עשור בודד הוא שוב עזב את הארץ ונדד לתוניסיה, שהייתה תחת שלטון חסות צרפתית. מזרחי כתב שירים בעברית, בערבית, בספרדית-יהודית (לאדינו) ובערבית-יהודית; הוא גם יצר מוזיקה לחלק מפיוטיו או התאים את שיריו למוזיקה קיימת ערבית מצרית, תורכית ורומנסות מסורתיות בספרדית-יהודית ששמע מבני ביתו. לתוניסיה הביא עמו את רוח המזרח התיכון ואת המאקמים השאמיים (סוריים) שהיו נפוצים בין היהודים הספרדים בירושלים ובארצו החדשה ספג מוזיקה ערבית בניב תוניסאי. חייו אם כן היו רוויי נדודים בין המזרח התיכון לבין צפון אפריקה; הם נקבעו על ידי תמורות הזמן, כגון שינויים בשלטונות הקולוניאליים, תמורות פוליטיות וגיבוש של מדינות לאום חדשות. אשר מזרחי כתב למעלה מ-200 פיוטים, כ-300 שירים בערבית ומספר שירים ורומנסות בלאדינו.

חובני

איזו זהות יש לאדם שבפי יהודי ירושלים נקרא "אָשְׁרִיקוּ" ובפי הערבים בתוניסיה נקרא "אָשְׁרִיר" או "באשיר". זהות ערבית, ערבית-יהודית או זהות יהודית-ספרדית? זהות ירושלמית או זהות תוניסאית? איזו זהות יש לאדם שכתב פיוטים ושירי ערגה לציון, אהבתו לשכינה, ובמקביל חיבר שירי אהבה בערבית ציורית? עולם המוזיקה שלו הושפע מהמוזיקה הערבית הקלאסית וממוזיקה בְּרֶבְרִית שבדרום תוניסיה. יצירתו השפיעה על המוזיקה הערבית-תוניסאית כולה, כאשר מיטב זמרי תוניסיה יהודים ומוסלמים, בשנות ה-30 ועד לשנות ה-50 של המאה ה-20 מבצעים את שיריו. עם זאת, קשה היה למוסלמים לקבל את מוצאו מארץ ישראל בעיקר כשהסכסוך היהודי-ערבי בפלשתינה הלך והתעצם. בשל כך הם מיקמו את מוצאו במקומות "מדומיינים" כגון טריפולי או על "גדות הירדן". הירושלמים ראו בו ספרדי, ספרדי אמתי עם שורשים עמוקים בארץ שאליה הוא התגעגע בשיריו שחיבר בתוניסיה. בעיני הערבים בתוניסיה היה "משלהם", הם הזדהו אתו, וראו בו אחד מהאמנים שהשפיעו על המוזיקה התוניסאית.

אשר מזרחי – חייו ויצירתו

ילדות ונערות בירושלים

אשר שמעון מזרחי נולד בעיר העתיקה בירושלים בשנת 1890. אביו יצחק, שכונה רבי צְחוּקָה, היה גדול בתורה, ואמו, בִּידָה לבית אלחדיף, מקורה באי רודוס. משפחת מזרחי מבין חומות העיר העתיקה ובנתה את ביתה, בית בין שתי קומות, בשכונה מונטפיורי החדשה, היא ימין משה. בבית אביו, ספג אוירה של תורה ויראת שמים. כשגדל והפך לנער, החל לשיר ולנגן בבתי-כנסת ובשמחות משפחתיות. תחילה הוא שר שירים ופיוטים שהיו נפוצים באותם הימים ולאחר מכן החל לכתוב את פיוטיו בעצמו ולחבר להם לחנים. אשר ופי הספרדים הירושלמים "אשריקו" היה בעל

חובני

קול נאה וכישורים מוסיקאליים. התפרנס מחזנות, משירה ונגינה על עוּד. הוא גם רקם "טאליגאָס" (נרתיקי טליתות) ופרוכות לבתי כנסת. פרוכות רקומות באותיות זהב וכסף מעשה ידיו, פארו בתי כנסת רבים שמו של אשר מזרחי הגיע גם לערים אחרות בארץ ישראל. אחת מהן היא חברון. כשהופיע אשר ובכיניו הערבי "האשיר" בחברון, היו תושביה מצטופפים בהמוניהם בבית או בחצר ושם היה אשריקו שר ומזמר עד אור הבוקר. בגיל צעיר נשא אשר את רחל לבית אלשיך ונולדו להם בירושלים שתי בנות, רבקה ושרה.

הגירה ראשונה לתוניסיה

בגיל 22 היגר מזרחי לתוניסיה. הימים היו ימי מלחמת הבלקאן (1913-1912) התורכים גייסו צעירים יהודים לצבאם ורבים מהם לא חזרו מעולם. חלקם הסתתרו או ברחו. הרב אליהו פאניז'יל סוחר אמיד וממעריציו של אשר מזרחי, הבריח אותו מארץ ישראל באניית-משא שהובילה תפוזים, למלטה דרך מארסיי. משם הוא נשלח ע"י הרב הראשי של מלטה, לקהילה הגדולה הסמוכה בתוניס אל הרב סעדני בַּרְאָנְס אישיות מכובדת בתוניסיה. בתוניס הופיע אשר מזרחי בבית הכנסת גִּיטִית וזוכה להצלחה רבה. יהודי תוניסיה היו מבוססים, עם תרבות ושורשים עמוקים ועבר עשיר. מזרחי הביא איתו ניחוח של ירושלים וא"י שהשתלבו מצוין עם כמיהתם הטבעית לארץ הקודש. הוא חיבר שירים מלאים געגועים לארץ ישראל ואף הלחין אותם ואף זמרים ערביים השתמשו בלחניו. בתוניסיה נולדו ילדיו יהודית ויצחק.

ירושלים 1919-1929

בשנת תרע"ט 1919, ימי התקווה של הצהרת בלפור וסיום מלחמת העולם הראשונה, חוזר אשר מזרחי לביתו בימין משה בירושלים עם משפחתו שגדלה. הוא ממשיך במפעלו והופך לדמות נערצת גם בעיר הקודש. הוא רקם את "הצהרת בלפור" בצורת מנורה על פרוכת לארון קודש. הפרוכת נמסרה, כך משוער, לאחד מ- "ארבעת בתי הכנסת הספרדיים על שם יוחנן בן זכאי" שבעיר העתיקה.

חובני

בשנת 1926 הוזמן מזרחי לבקר בקהילה היהודית באלכסנדריה שבמצרים. יהודי המקום התרשמו מיכולתו כחזן ובקשו ממנו להישאר במצרים ולשמש חזן בית הכנסת הגדול "אליהו הנביא" וגם כשוחט. מזרחי דחה את הצעתם הנדיבה של יהודי אלכסנדריה. באותה תקופה גדלה ההשפעה המצרית במוזיקה ויורדת ההשפעה העות'מאנית. הדבר משפיע גם על אשר מזרחי ועל המוזיקה שלו בארץ ובשנות השלושים בתוניסיה. אשר מזרחי היה מוקף חברים וביניהם גם ערבים, ואפשר להניח שגם ניגנו אתו כפי שהיה נהוג ומקובל בהווי הירושלמי. לפי יעקב יהושע: הוא "היה המפורסם מבין כל המנגנים והפייטנים שהופיעו בשמיה של ירושלים. שמו נודע לתהילה גם בקרב הישוב הערבי בערים ובכפרים".

היבט נוסף ביצירתו של אשר מזרחי היא השירה בלאדינו. הוא גדל במסורת הזו ולכן קיים ברפרטואר שלו מספר שירים בשפה הזאת, שהייתה שפת הדיבור במשפחתו. מעט שירי לאדינו חיבר אשר מזרחי, אבל המעט הזה מחזיק את המרובה, שכן שירים אלו מוכרים וידועים, ולרוב הוקלטו מספר פעמים. ישנם מספר שירים בלאדינו, חלקם ידועים מאוד, שניתן לשער שנכתבו על ידי אשר מזרחי, או שהביצוע שלו הוא שפרסם אותם ברבים. שירי אשר מזרחי בלאדינו שייכים לסוגת הקאנטטיגאס שהם שירי עם, שירי אהבה ושירים לאירועי מחזור החיים. השיר *Yendome me para* "יאנדומה פארה מארסיליה", מספר על המסע הימי של גבר גאוותן מהמזרח התיכון אל דרום צרפת ועל חיי הפאר שלו שם. לשיר הותאם לחן מצרי שהיה נפוץ ביותר בכל המרחב העות'מאני. בארץ מכירים אותו כאחד הלחנים לשירו של חיים נחמן ביאליק "יש לי גן ובאר יש לי". השיר התפרסם בביצוע של הזמרת ברכה צפירה והפסנתרן נחום נרדי.

שרה אסל, בתו של אשר מזרחי שבהיותה קטנה נהגה להתלוות לאביה, מספרת כי באחד הסיורים בירושלים הם נכנסו לבית בו התגורר יהודי אשכנזי (כנראה נחום נרדי). האיש ישב ליד פסנתר וניסה ללמוד ולחזור על צלילים שהשמיע אשר מזרחי בעוד שלו. היא לא זוכרת מי היה האיש אך זוכרת היטב את השיר שאביה לימד את מנגינתו - "יש לי גן ובאר יש

חובני

לי", וגם - "בין נהר פרת ונהר חידקל" (מלים ח"נ ביאליק); יצירתו של אשר מזרחי בשטח השיר בלאדינו צנועה יחסית בהשוואה ליצירה שלו בעברית ובערבית. עם זאת, מעט השירים הקשורים אליו, בין אם כמחבר בין אם כמבצע, מוכיחים את חיוניותו של השיר בלאדינו בשנים הראשונות של המאה ה-20.

הגירה שנייה ל תוניסיה - 1929

לקראת סוף שנות ה-20 גבר המתח בין הערבים והיהודים. הימים היו ימים של פרעות ושפיכת דמים וידיעות על אירועים מזעזעים מגיעים למזרחי מחברון. בקרב המשפחה מסופר כי אנשי ההגנה פנו לאשר בבקשה להחליף התרבוש העות'מאני (כובע גבוה אדום) כדי שלא ייפגע בשוגג. אשר מזרחי החליף את כובעו, אולם חבריו הערבים לא אהבו זאת, בעיניהם הפך אשר ל"סהיוני" (ציוני). אירועים אלו גרמו לאשר מזרחי להגר שוב לתוניסיה בשנת 1929. שם הוא היה כבר ידוע. היו שזכרו אותו משהותו הקודמת והוא התקבל בזרועות פתוחות. מתחילה תקופת יצירה פורייה בה הוא התפרסם בכתיבתו הענפה של שירים בערבית. אשר מזרחי הביא עמו את רוח המזרח, מקאמים תורכיים ובעיקר ערביים שהגיעו לפלשתינה עם עליית יהודי חלב לארץ. בכך הוא השפיע על המוזיקה הערבית התוניסאית בכלל. הוא כתב כשלוש מאות שירים בערבית וכמאתיים בעברית ואחדים בספרדית-יהודית.

יצירתו של אשר מזרחי

משנות ה-30 ועד לסוף שנות ה-50 של המאה ה-20, הוא כתב לגדולי זמרי תוניסיה היהודים והמוסלמים באותה תקופה, ביניהם: שיח' אלעפריט, דלילה טליאני והזמרת-מוסיקאית-רקדנית-שחקנית החשובה חביבה מסיקה, "חביבת אל כול" (חביבת כולם) שהפכה להצלחה ענקית על במות תוניסיה ואירופה. חייה נגדעו באבם בנסיבות טרגיות כשנרצחה ע"י אהובה המבוגר, אליהו מימוני. אשר מזרחי לימד את חביבה מסיקה לנגן בעוד ופתח בפניה את עולם המוזיקה. הופעתה הבימתית הראשונה

חובינו

שלה הייתה בהצגה 'צללית א-דין' לצדו של אשר מזרחי. חביבה שרה בעיקר מוזיקה מצרית ומספר שירים תוניסאים, ביניהם שירים בערבית שמזרחי כתב לה כמו: "יא נאס אסמעו אלע'ריבה, אללי גרא לי אנא חביבה, ג'ית מן אלחדמה פרחאנה" ועוד. לאחר מותה אשר מזרחי הקדיש לה קינת-פרידה. בין תקליטי ה-78 שברשותו של נכדו של אשר, ניתן למצוא שירים בז'אנר חופשי ובסגנון עתיק של הרפרטואר האנדלוסי התוניסאי (מאלוף), בסגנון הקסידה.

הזמר ראול ז'ורנו, מעריץ גדול של אשר מזרחי, מספר בראיון שנתן לטלוויזיה הישראלית לסרט "מקרתגו לירושלים" שאשר מזרחי היה "... אחד משלושת המלחינים הגדולים בתוניסיה של אותה תקופה". מדי שבוע שידר אשר מזרחי ברדיו טוניס תכנית קבועה בעברית, שם השמיע שירים בעברית, בין היתר גם ביצועים משותפים שלו עם בנותיו. הוא פוטר מתפקידו זה עקב סירובו לשדר בחג השבועות, שנפל באחד מימי השידור הקבועים.

בתו של אשר מזרחי ספרה סיפור ששמעה ממקור ראשון, מאביה: "הוא נהג להופיע באירועים בנגינה ובשירה, של האריסטוקרטיה הערבית-תוניסאית. שמו הלך לפניו והיה מאוד מבוקש. כדי להבטיח את השתתפותו באירועים נהגו להזמין אותו הרבה זמן מראש. באחת הפעמים הוזמן, ורק כאשר הגיע לביתו התברר שהתאריך שנקבע הוא ערב ט' באב. ניסיונותיו להשתחרר מהאירוע לא הועילו, וגם ההסברים על "בית מקדש שחרב לפני אלפיים שנים", לא הרשימו במיוחד ומזרחי נאלץ לעמוד בהתחייבותו; הופעתו הייתה מן המוצלחות ביותר – הוא שר את קינת ט' באב על לחנים של עבד אל-והאב"

מזרחי הקליט בפריז תקליטים רבים עם האמנים התוניסאים החשובים ביותר והצטרף בשנת 1939 כחבר באיגוד המלחינים בצרפת, בידיעת זמרים היום עדיין מזמרים את שיריו בעברית, ערבית ולדינו, לפעמים, ללא אזכור שמו של המחבר. (אתר תוניסאי)

חובני

אשר מזרחי כתב פיוטים לאורך כל חייו בירושלים ובתוניס, ומתוניס שלח לירושלים. פיוטיו מלאי ערגה וגעגועים לביתו, למולדתו ולעירו ירושלים. נושאי הגלות והגאולה ורוח ציונית ניכרים בהם. מילים כמו "מולדת", "התקווה" ובעיקר "ציון" מקבלות מקום מרכזי בשירתו. מזרחי כתב גם פיוטים על אירועים היסטוריים, שירים המיועדים לחגים ועוד.

כמקובל בקרב הפייטנים הספרדים, אשר מזרחי ציין בראש כל פיוט את שם הלחן הערבי עליו שירו מיוסד, באותיות עבריות. "הלחנים הערביים ששימשו אותו לשיריו העבריים השפיעו מאוד על מבנה השיר, על משקלו ואף על מבחר המילים. המלים 'חביבי', 'יה חביבי', חוזרות בעקבות המילים בשירים הערביים.

האקרוסטיכון של רוב הפיוטים כוללים את שם המחבר, וחלקם, אלה המוקדשים לאישים, לידידים ולבני משפחה, נבנו אף הם עם אקרוסטיכון של שמות הנמנעים של הפיוטים.

דוגמה של פיוט אופייני אשר זכה לפופולאריות רבה ומבוצע באופן תדיר בישראל ובחו"ל הוא הפיוט - "יִפְרַח וְיִרְבֶּה" אשר הוקדש ליעקב אסל נכדו של אשר מזרחי. ללא ספק ההצלחה העצומה של הפיוט קשורה ללחן הערבי שהוא מיוסד עליו. מדובר בשיר "אֶפְרַח יָא קְלָבִי" שכתב זכריא אחמד והלחין ריאד אל סונבאטי, ששרה הזמרת המהוללת אום כולתום. שיר ערבי זה היה ועדיין חביב על יהודים יוצאי ארצות האסלאם באשר הם. מדובר בשיר פופולארי בצורה בלתי רגילה.

בראיון לטלוויזיה הישראלית אומר פרופ' אדוין סרוסי, חתן פרס ישראל: "אשר מזרחי הוא חולייה בין החוליות האחרונות של מסורת הפיוט הספרדית שהתחילה בימי הביניים, אולי עוד קודם במזרח, הולך לספרד נמשך בצפון אפריקה וגם בירושלים. אי-אפשר לנתק אותו מהרצף הזה. העברית מודרנית המובנת לכל אחד ומצד שני המשיכה את המסורת עוד מימי ספרד. אלמנטים ציוניים אם אתה מודרני או חילוני, או אלמנטים של שירת ציון אם מסתכלים יותר ע"פ המסורת היהודית. בעברית שלו מרגישים גם את העברית של הפיוט הקדום ושיבוצים מקראיים, אבל גם

חביוני

דובר עברית מודרנית. זהו הפייטן המודרני, איש המאה העשרים שכבר הספיק ללמוד עברית של ארץ ישראל. לא עברית של היום אבל זו כבר שפה שחייה".

סקירה זו מבוססת בעיקרה על פרי מחקרו של יעקב אסל, כפי שפורסם במבוא לספר "לקט פיוטים מתוך מעדני מלך" לרגל יובל שנים לפטירתו של החן, הפייטן, המשורר והמלחין, ר' אשר שמעון מזרחי זצ"ל, כ"ה תשרי תשע"ח 2017.

כן על מקורת ספרותיים ואינטרנטיים נוספים, כמו:
האנציקלופדיה של קהילות ישראל במזרח במאות התשע עשרה והעשרים, כרך תוניסיה, עורך חיים סעדון בהוצאת מכון בן צבי ומשרד החינוך והתרבות, התשס"ה: פרק המוסיקה, אמנון שילוח, ופרק השירה והפיוט, אפרים חזן. ואתר המוזיקה סמאעי התוניסאי ואתרי מוזיקה נוספים בערבית.

1. "חיכאיאת לילה" (حكاية ليلة - סיפורו של לילה) | יצירה אינסטרומנטלית מאת יצחק אביעזר.

היצירה "חיכאיאת לילה", מבוססת על קטע אינסטרומנטלי שחיבר המלחין אביעזר, כבר בגיל 16, כאשר חווה חוויה של גיל התבגרות. בהמשך כאשר עבד עם התזמורת של קול ישראל בערבית עיבד מחדש את הלחן לביצוע הוא תזמורת. ומאוחר יותר אף חיבר מילים ליצירה. ההשראה ליצירה מגיעה משתי חוויות משולבות, של בחור מתבגר שמתאהב בבחורה, ובמקביל הוא חובר לתנועה הציונית בעיראק, לומד עברית ושואף להגיע למולדת ישראל הרחוקה, שעוד לא קמה כמדינה. סיפורו של לילה, הוא אם כן לילה אחד של מיזוג בין שתי אהבותיו ושאיפותיו: האחת, לאהובה, והשנייה למולדת. בלילה אחד הוא חווה בחלומו את שתי האהבות הגדולות שלו יחד.

יצחק אביעזר

מוזיקאי, מנצח, מלחין, משורר ועורך תכניות רדיו. נודע בכינויו: "אבו אלעז".

יצחק נולד בבגדד בירת עיראק בשנת 1931. הוא גדל בבית מוזיקלי דתי מסורתי וספג את שני העולמות: מצד אחד גדל על אהבת הפיוט הבבלי העברי המסורתי, ומצד שני ספג את המוזיקה הערבית מסביבו. יהודי בבל היו מרכיב חשוב ביצירת המוזיקה של העם המוסלמי העיראקי. יצחק אהב מאוד את השפה הערבית הספרותית והעמיק את התעניינותו ביופייה. זאת, במקביל לאהבתו העזה לשפה העברית השורשית. בנעוריו, לימד יצחק את עצמו לנגן בכלי האופייני של המוזיקה הערבית, העוד. וכבר אז נהג להלחין שורות מהשירה הספרותית כדי לדעת לשנן אותן בעל-פה.

בשנת 1951, עלה יצחק בגפו לישראל. הוא נקלט בקיבוץ מעוז חיים, שליד בית שאן. שם, שאב את הרוח וההווי של הציונות ושל השפה העברית המתחדשת והתוססת.

בשנות ה-50, רכש ידע אצל מוסיקאים וחוקרי מוזיקה. במקביל ללימודיו באוניברסיטה העברית, האזין לרדיו בשפה העברית, שבו הקדישו כחצי שעה לשפה הערבית. כבר אז ידע ששם ייעודו. בשנת 1957 התקבל לצוות המייסד של קול ישראל בערבית. זה היה קולה של ישראל בערבית שנשמע ברחבי המזרח, 'מכווית ועד תוניס', כהגדרתו של יצחק. עם תחילת שידוריו, ערך יצחק תכנית חידון מוזיקלי שבועי, הנקרא "נעימה ושאלה", במשך

חובנו

5 שנים, שהפך פופולארי מאד. לצד זה המשיך יצחק לערוך ולהגיש תכניות מוזיקליות מגוונות בנושא המוזיקה הערבית. הוא גם יזם תכנית ייחודית וייעודית: להשמיע ולהסביר למאזין הערבי את הזמר העברי מדי שבוע במהלך שנת 1966 ועד מלחמת ששת הימים. תגובה אופיינית של המאזין הערבי המשכיל הייתה: "דרך תכניתך זו הכרנו את האדם הישראלי, מעבר לסכסוך". יצחק ערך והגיש גם סדרת תכניות אודות המוזיקה הקלסית, ותכנית שבועית נפרדת לאחים צאלח ודאוד אלכווייתי, מהמוסיקאים המובילים של בגדאד. מאזינים ערביים התייחסו בכבוד רב לתכניותיו אלו. בסך הכל ערך יצחק במשך השנים כ-2500 תכניות!

יצחק התחבר אל הנגנים מתזמורת קול ישראל בערבית, ובמשך השנים היה האחראי לתזמורת, הרחיב אותה וערך תכניות ייחודיות בביצועה. הוא גם צרף את הפסנתר המערבי אל התזמורת ובכך יצר גוון ייחודי. בין נגני התזמורת הוותיקים נמנו עזרא אהרון שהיה מייסדה, וכן נגנים שבלטו במוזיקה עוד בעיראק כמו: דוד אפרים, אברהם סלמאן, אלברט אליאס, ששון עבדו, אליאס זבידה ונעים רג'ואן. ממצרים באו זוזו מוסא ופליקס מזרחי והפסנתרנית סוזנה וייבל שניגנה באורגן.

יצחק המשיך להתפתח כמלחין ומנצח והקים תזמורת שנייה בשם "התזמורת המזרחית הישראלית-רמת-גן". בשדה ההלחנה, הוא כתב יצירות עם מסר וייעוד. שתיים מיצירותיו בולטות במיוחד: האחת, היא נבואת השלום של הנביא ישעיהו, "וכיתתו חרבותם לאתים. לא יישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה". שהולחנה בהשראת בואו של סאדאת לחתימת הסכם השלום עם ישראל ב-1977. השנייה היא "הר הזיתים", פואמה אודות ירושלים שכתב משורר ערבי ירושלמי ויצחק הלחין. הפואמה מדברת על שלוש הדתות החיות יחד בשלום בירושלים.

בשנת 1970, ערך יצחק והפיק את פסטיבל המוזיקה הערבית הראשון בישראל בהיכל התרבות בתל אביב, לקהל עברי ברובו. בשנה זו החל גם לפתח הופעות של מוזיקה ערבית לקהל היהודי ברמת גן וסביבתה, במסגרת אגף "תרבות המזרח" בעיר. בהתחלה עם נגני תזמורתו "רמת-גן", ובהמשך הוא יזם את הזמנת התזמורת למוזיקה ערבית מנצרת, שבהנהלתו של סוהייל רדואן אל הקהל היהודי.

בשנת 1982, במהלך מלחמת לבנון יצחק ערך תכנית עם קהל שנושאה היה לבנון. הוא הזמין לתכנית משורר לבנוני והלחין מפרי עטו שיר. כמו כן, הוא כתב יצירה אינסטרומנטלית על המלחמה בלבנון. באותה שנה, תרגם את "על הדבש ועל העוקץ" של נעמי שמר לשפה הערבית והעמיד 10 זמרים יחד עם תזמורת של 30 נגנים שעליה ניצח לביצוע השיר. נעמי שמר שהגיעה לקונצרט כאורחת כבוד קיבלה בהתרגשות מיצחק את תווי השיר שלה בערבית, וכשעלתה על הבמה אמרה: "אני מאמינה שהשלום יבוא על גשר של צלילים". יצחק תירגם עוד שירים עבריים לערבית, כמו: "נולדתי לשלום" ששרה להקת סקסטה בערבית בתרגומו של יצחק. הוא גם כתב והלחין את הפיוט העברי הבבלי על פי המנהג של הרכבת מלים עבריות על לחנים ערביים מוכרים.

חובני

בשנת 1987 הקים יצחק מטעם מרכז ההסברה של משרד ראש הממשלה את "מקהלת נהריים" שביצעה את הפיוט הבבלי ואת לחניו. המקהלה הופיעה לראשונה בהיכל התרבות בנוכחות נשיא המדינה חיים הרצוג ולאחר מכן במספר ערים בארץ וברמת-גן. את שירי המקהלה איגד לספר שנקרא "מנהריים עד נהריים".

בשנת 2006 יצחק זכה במקום הראשון בפסטיבל העוד הבינלאומי. עקב כך התקיים ערב הוקרה מיוחד לכבודו בנצרת בו ביצעה תזמורת נצרת את יצירותיו. ערב ההוקרה תועד על גבי דיסק שיצא בשנת 2010.

תקציר זה מבוסס על הפוסט: "מכווית ועד טוניס" – סיפורו של המוסיקאי יצחק אביעזר – כותב ומתחקר: דודי פטימר

2. "תחינתי שמעה יא אל" (תחת אל יסמינה פי ליל - تحت الیسמینه فی اللیل) | מילים: אשר מזרחי. לחן: האדי ז'ויני

ביצוע: משה לוזן

הפיוט 'תחינתי שמעה יא אל' ממסורת יהודי תוניסיה אותו חיבר אשר מזרחי, הורכב על לחן של שיר ערבי תוניסאי פופולרי - تحت الیسמینه فی اللیل (תחת אל יסמינה פי ליל - "תחת עץ היסמין בלילה"), שכתב והלחין האדי ז'ויני.

לפי עדותו של יעקב אסאל, נכדו של אשר מזרחי, המלחין והזמר התוניסאי האדי ז'ויני היה חברו של אשר מזרחי ונהג להופיע עמו באירועים. הוא נולד ב-1909, בתוניסיה, ומת ב-30 בנובמבר, 1990. מוצאו מאזור באב אלג'דיד. הוא החל את לימודיו ב"כותאב" (מקביל ל"חדר" היהודי), בשכונה בעיר העתיקה של תוניס. שם למד לקרוא בקוראן. משם עבר לבית הספר "באב אל-ג'דיד" ואחר כך למד בסניף של בית הספר אל סדאקיה. באותו זמן למד לנגן

בעוד, ושימר את השירים הישנים של האמנים הערבים המפורסמים. הוא למד קריאת תווים מנגן הכינור האיטלקי "בונורה", לאחר מכן הצטרף למכון הצרפתי למוזיקה ועבד בו כמורה לעוד לתלמידים זוטרים. שיריו הראשונים התאפיינו בפשטות וקלילות כמו למשל השירים شيري (שירי) ו- حبيتك (חביתאכ) שבוצעו בדואט עם הזמרת שאפיה רושדי.

לאחר מכן הוא פנה לשירה הקלסית ולמד לחנים תוניסאים אותנטיים. בניסיון לקדם ולחדש את אמנות השירה הטוניסאית הוא הצטרף לקבוצה מפורסמת של אינטלקטואלים תוניסאיים בשם: "תחת אלסור" (תחת החומה), אשר לקחה על עצמה להעלות את קרנה של השירה הלירית. האדי ז'ויני הלחין לחלוצי חבורת סלון "תחת אלסור", שאותו ניהלה הזמרת היהודייה לילה ספאז', דודתה של הזמרת חביבה מסיקה. אחר כך הצטרף לקבוצת "אלראשידיה", שבה הנחילו מנגינות אנדלוסיות אותנטיות.

האדי אל-ז'ויני חיבר שירים רבים שזכו לשבחים רבים בתוניסיה ובעולם הערבי, ביניהם שניים שזכו לגרסה עברית בדמות פיוטיו של מזרחי: تحت الیاسמینه فی اللیل (תחת אליסמינה פי אליל) ושירו המפורסם ביותר בישראל: لاموني إلی غاروا مني - (לאמוני אלי ע'ארו מני) שעליו הורכב הפיוט "למולדת שובי רוני".

חובי

תחינתי שמעה יה אל / אשר מזרחי

לְשׁוֹעָתִי מֵהָרַע עֲנֵנִי
עַל פֶּתַח בְּדַמְעַת עֵינַי
שְׂאוּיָבֵי עָלַי גְּבֹרוֹ
שֹׁנְאֵת חָמַס שְׂנֹאוֹנַי
חֲרָבוּ עַל מוֹתְנִי חֲגֹר
לְהַכְנִיס לֹא מִנִּיחָנִי
הַפְּלִיא עָלַי חֲסָדֶיךָ
בְּטַחָתִי כִּי לֹא תִזְנִיחַנִי
קָטוֹנָתִי מִכָּל חֲסָדִים
בְּמָקוֹם שֶׁבְּחִרְתָּ דִּי־יִנִּי

תְּחִינָתִי שִׁמְעָה יְהוָה אֵל
בְּאֵתִי כְּדֹל שׁוֹאֵל
שְׁנוֹת אֲלֵפִים עָבְרוּ
בֵּית מִקְדָּשֶׁי בְּעָרוֹ
מוֹשֵׁל בֵּי נֵין הָגֵר
שְׂעָרֵי עִירֵי סָגַר
וְלָמָּה אָמוֹת נִגְדִיךָ
אֶפְקִיד רוּחִי בְּיָדֶיךָ
אֵל עוֹזֵר דָּלִים וּמְרוֹדִים
לְחֹג שְׁלוֹשׁ מוֹעֲדִים

חובני

3. "למולדת שובי רוני" (לאמוני אלי ע'ארו מני - لاموني الي غارو مني) | מילים: אשר מזרחי. לחן: האדי ז'ויני.

ביצוע: משה לוז ויובל טייב.

הפיוט 'למולדת שובי רוני' ממסורת יהודי תוניסיה אותו חיבר אשר מזרחי, הורכב על לחן של שיר ערבי פופולרי- "לאמוני אלי ר'ארו מני"- שכתב והלחין האדי ז'ויני. המלחין והזמר התוניסאי ז'ויני היה חברו של אשר מזרחי. המשורר בחר לכתוב את שירו מפי הדוד, הפונה לרעיה במילות חיבה וברוך וקורא לה לשוב למולדת, לשוב אל דודה, לחדש ימיה כקדם. שובי אָל מְשֻׁכְּנוֹתֶיךָ הוא קורא לה, לא רק אל המקום הפיזי, הממשי, אלא אל מקורה, אל עצמיותה. אשר מזרחי עצמו ברח מארץ ישראל לתוניס מאימת הצבא הטורקי ושם עשה את רוב שנותיו. למולדת הוא שב בסוף ימיו, אחרי מלחמת ששת הימים, ונפטר בירושלים כמעט מיד לאחר שובו. הפיוט "למולדת שובי רוני" זכה בישראל לביצועים מרהיבים של פייטנים/יות וזמרים/ות רבים/ות מעדות שונות כמו למשל: אמיל זריהן, אתי אנקרי, ליאור אלמליח, אורית עטר, דקלה, משה לוז ועוד. את השיר הקדיש אשר מזרחי לידידו כליפה עטיה בסימן א.ש.ר.

למולדת שובי רוני / אשר מזרחי

לְמוֹלַדְתְּ שׁוּבֵי רוֹנֵי צְהֵלִי בֵּת יִפְהַפְּיָה
בְּתוֹכְךָ אֶתֶן מְשֻׁכְּנֵי בְּנוֹי עַל הַר הַמּוֹרִיָּה

אוֹרֵי נְאוּהָ כִּי בָּא אוֹרְךָ וְשִׁכְחֵי יָמֵי שְׁפִלוֹתֶךָ
עוֹרֵי יִפֶּה שִׁירֵי שִׁירְךָ כִּי תָמוּ יָמֵי גְלוֹתֶךָ
וּבְנֵה אוֹלְמָךָ וּדְבִירְךָ שְׁמָה עַל אֶרֶץ צְבִיָּה

שׁוּבֵי אֶל מְשֻׁכְּנוֹתֶיךָ שׁוּבֵי אֶת וְאֲנִי אָשׁוּבָה
וְאֶגְאֵל אֶת שְׁבִיּוֹתֶיךָ וְיִהְיוּ לְאַלְפֵי רִבְבָּה
אֶרְחֵם עַל אֲדָמוֹתֶיךָ וְתִהְיֶה לְגִפְּן פְּרִיָּה

רַעְיָה חֲבִיבָה עֲדִינָה גִּילֵי שׁוֹמְחֵי נְשִׁיר דְּבִירֵי
פְּרָחֵי כְּצִיץ כְּשׁוֹשְׁנָה וְדָגֵי וּרְבֵי עֲשֵׂי פְּרִי
כִּי הִגְאֵלָה נְכוֹנָה וְאֶשְׁלַח יַנּוֹן וְאַלְיָה

4. "אל מלך נאמן" (גואליה - יא גאלייה - يا غاليه) | מילים: אשר מזרחי. לחן: לא ידוע.

ביצוע: יובל טייב

עוד אחד מפיוטיו הקצביים והאהובים של אשר מזרחי. לפי נכדו, יעקב אסל, כנראה שהלחן הוא של מזרחי עצמו. השיר מבוסס על לחן ברברי תוניסאי. מבוסס על השיר יאמה יא ע'אליה - שיר תוניסאי פופולרי. בוצע בשנות החמישים ע"י זמרת תוניסאית בשם סלאפ. וכן ע"י הזמר האלג'יראי. עבדאללה אלמנאעי. מקורות מסויימים טוענים שהשיר הוא שיר סופי אלג'יראי עתיק, אחרים טוענים שמדובר בשיר לובי. בישראל: תוניסאים וטריפוליטאים שרים אותו בעברית (גואליה) ובערבית. את הפיוט הזה הקדיש מזרחי להוריו בספרו "מעדני מלך" כתב "ולזיכרון עולם יאות לחרות עלי לוח למנוחת הורי מור אבי החכם יצחק מזרחי ז"ל ומרת אמי בידה מזרחי תנצב"ה." השיר כתוב בסימן "מזרחי"

גָאֵל בֶּן הַגְּבִירָה הִיפָה פִּיָּה [!]
נַע וְנָד בְּלִי מַחְסָה וְחֻמָּה
מִיֶּחֱל לְחֶסֶדְךָ רַב הַעֲלֵלֶיָּה
מִפּוֹזָר בְּמַדִּינוֹת בְּחֻבוֹק יָדַיִם
מִקְוֶה לְעֵלוֹת אֶרֶץ צְבִיָּה
יְמֵי קָדֶם בְּנִיטָן נִגְאָלוּ
שֶׁלַח יִנּוֹן עִם הַתְּשֻׁבִי אֵלֶיָּה
וְאֵל תִּפְן לְמַעַלֹּ שֶׁבְךָ מֵעַל
וְיִדְךָ חֲזָקָה וְזָרוּעֶךָ נְטוּיָה
אוֹר הַחֻמָּה יָאִיר לְךָ שֶׁבְעֵתַיִם
קוֹמוּ וְנַעֲלֶה צִיּוֹנָה וְנִהְלֵל יָהּ.

אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן גּוֹאֲלֵי יָהּ
מִמְזַרְחַ עַד יָמָה
נִדְכָּה וְנִכְלָם בֵּין אִמָּה וְאִמָּה
זֶה שְׁנוֹת אֲלֻפִּים
וְדַמְעוֹת עֵינָיו נוֹזְלוֹת כְּמֵטֶר שָׁמַיִם
רַם שֶׁלַח גּוֹאֲלוּ
כִּי שַׁעֲרֵי דַמְעָה לֹא נִנְעָלוּ
חוֹן עָלָיו מִמַּעַל
כִּי מִי יֵאמֶר לְךָ מָה תַעֲשֶׂה וּמָה תִפְעַל
ירוֹשָׁלַיִם
כִּי יֵשׁ יוֹם קָרָאוּ נוֹצְרִים בְּהַר אֶפְרַיִם

5. "בתי צאי" (בתסאליני באחיבק ליה - بتسالني بحبك ليه) | מילים: אשר מזרחי. לחן: מחמוד אלשריף.

ביצוע: יובל טייב

"בתי צאי" הוא אולי אחד השירים המוכרים ביותר מבין השירים שנכתבו במאה האחרונה על פי לחן של שיר ערבי. אשר מזרחי, הפייטן והיוצר הפורה, חיבר מלים עבריות לשיר מצרי - بتسالني بحبك לيه (בתסאליני באחיבק ליה - "אתה שואל אותי מדוע אני אוהבת אותך") - אותו ביצע במקור הזמר המצרי עבד אל מוטאלב במחצית הראשונה של המאה העשרים למילותיו של מחמד עות'מאן ח'ליפה. את הלחן לשיר זה חיבר המלחין מחמוד אל שריף. הפיוט "בתי צאי מבית כלא" הינו אחד הפיוטים הפופולאריים והאהובים ביותר במסורת הספרדית-ירושלמית זה עשרות שנים, והוא מושר כמעט בכל הזדמנות. עם השנים התחבב על קהלים חדשים, גם כאלה שאינם נמנים על המסורת הספרדית-ירושלמית-חלבית, ואפילו על קהל צעיר מיוצאי עדות אשכנז (בשנים האחרונות הוא מושר סביב שולחן השבת גם בישיבות אשכנזיות). למרות המובהקות הערבית-קלאסית של הלחן ניתן לזהות בו גם אלמנטים מודרניים יותר. הדבר בולט בעיקר בהתחלפות המשקל ל-3/4 בקטעים "חבקי אם נאמנה...", "הביטי רעיה עדינה..." ועד לחזרה לפזמון "ביתי צאי...". וכן באופי המלוודי של חלקים אלה.

במהלך השנים נוצרו שינויים בביצוע השיר בהשוואה למקור הערבי. ראשית, המנגינה המקדימה כל בית, והמנוגנת על ידי התזמורת, אינה שייכת ללחן המקורי של השיר. היא לקוחה מיצירה אינסטרומנטלית אחרת במקאם ביאת, ובמשך השנים התקבעה והפכה להיות חלק אינטגרלי בביצועים העבריים. בביצוע הערבי מנוגנת במקום זה מנגינת הכותרת של השיר - "בתי צאי... יעלה". שנית, כפי שניתן לשמוע, שני הביצועים אינם זהים מבחינת מבנה הלחן - החלק התזמורתי המנוגן מיד לאחר המלים "בניך" בבית א' ו"לוייך" בבית ב', בגרסה הארוכה יותר שלו, מופיע במקומות שונים ביצירה בכל ביצוע. (הביצוע של משה חבושה הוא המדויק מבחינה זו). מעבר לכך, התקבע הנוהג לאלתר סוג של מאו'אל - במשפטים "רחם חמל..." בבית א' ו"ויישמע..." בבית ב'.

בפיוט זה המשורר פונה לכנסת ישראל בביטוי של קרבה - בִּתִּי, וקורא לה: צְאִי מִבֵּית כְּלָא! צאי לך מותך הגלות, אם מתוך הגלות הפיזית הממשית שהיא נתונה בו ואם מתוך הגלות המנטלית רוחנית. המשורר בעצם רואה את מה שאותה בת לא רואה - הוא רואה

חוביו

את הגאולה קורמת עור וגידים אל מול עיניו ומצייר אותה בצורה מוחשית ממש כמתרחשת בפועל: חֲבָקְקִי אִם נֶאֱמַנָה אֶת כָּל בְּנֵיךָ, מִדְּלָגִים מְכַל פְּנֵה שְׂבִים אֵלֶיךָ - התחושה של הגאולה הממשית המתרחשת כאן ועכשיו מועצמת ע"י השימוש בלשון הווה - המשורר אף מגדיל לעשות ופותח את תיאור הגאולה בזמן עבר, כאילו כבר התרחשה (ורק אנחנו לא שמנו לב...): אֵל מְרוֹם חָמַל עָלֶיךָ, שָׁם קָץ וְסוּף לְצָרוֹתֶיךָ...

המשורר גם שוזר בשירו הקצר ביטויי קרבה של רוך וחיבה: בת, אם, כלה ורעיה - כשאפשר אף לחשוב על התפתחות הדרגתית בין הכינויים הללו - מבת לאם ומכלה לרעיה.

אולי משהו ברוך הזה, יחד עם התמונה העולה מהשיר של גאולה כאן ועכשיו, של שמחה מאופקת שבאה לידי ביטוי בלחן הכובש של השיר, הפכו את השיר הזה לאחד האהובים מזה עשרות שנים.

(מתוך אתר הזמנה לפיוט)

חוביו

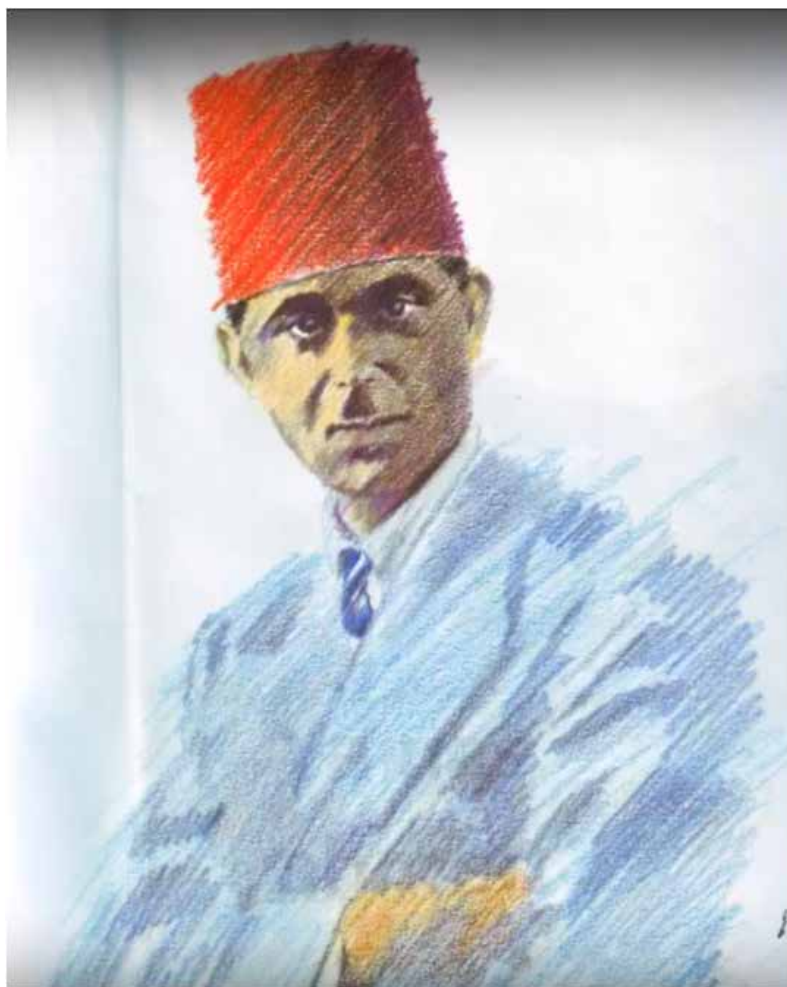
בתי צאי / אשר מזרחי

בְּתֵי צָאִי מִבֵּית כֶּלֶא זָמַן קָרִיב עִם קִדְשֶׁךָ יַעֲלֶה

אֶל מִמָּרוֹם חֲמַל עָלֶיךָ שׁוֹם קָץ וְסוּף לְצָרוֹתֶיךָ
רַחֵם חֲמַל אֶל עוֹשֶׁיךָ וְהֵשִׁיב לָךְ אֶת שְׁבוּתֶיךָ
חֲבָקִי אִם נֶאֱמַנָה אֶת כָּל בְּנֵיךָ מִדְּלָגִים מִכָּל פְּנֵה שְׂבִים אֲלֶיךָ

בְּתֵי צָאִי מִבֵּית כֶּלֶא זָמַן קָרִיב עִם קִדְשֶׁךָ יַעֲלֶה

בּוֹאֵי כֶלֶה אֶל דְּבִירֶיךָ וְשׁוֹבֵי לִימֵי נְעוּרֶיךָ
וְיִשְׁמַע בְּחֻצוֹת עִירֶיךָ קוֹל צְהֵלוֹת חֲפוֹת בְּחֻרֶיךָ
הַבִּיטִי רַעְיָה עַדִּינָה אֶת לְוִיֶּיךָ פִּיהֶם מְלֵא שְׂחוֹק רְנֵה שְׁרִים שִׁירֶיךָ

6. פנטזיה של מזרח ומערב - יצירה מקורית מאת מתן יונה בהשמעת בכורה

מתן יונה - מנצח

דבר המלחין:

היצירה "פנטזיה של מזרח ומערב" נכתבה במיוחד עבור תזמורת ירושלים מזרח ומערב, ומבוצעת בהשמעת בכורה בסדרת קונצרטים זו. היצירה, כשמה כן היא (וגם כשם התזמורת) מורכבת משילוב של אלמנטים שונים, המושפעים גם מעולם המוסיקה הקלאסית המערבית, שהוא עולם מאוד מרכזי בחיי ועליו גם גדלתי וחונכתי, וגם מעולם המוסיקה הקלאסית המזרחית, שאותו לא ממש הכרתי לעומק לפני שהתחלתי לעבוד עם

התזמורת לפני כמה שנים, ולאט לאט למדתי להכיר ולהתחבר לעולם הזה, הרבה באמצעות המנהל המוסיקלי של התזמורת, תום כהן, וחברי התזמורת הנפלאים, שפתחו בפני דלתות ועזרו לי לגלות את כל הקסם והיופי של העולם הזה.

היצירה מבוססת על נושא מרכזי אחד במקאם חיג'אז, ועוד מספר נושאים מלודיים פשוטים, שאת ההשראה להם שאבתי מעולם ה"מזרח", כמו גם את מקצב ה"מלפוף" ואלמנטים קצביים אחרים הלקוחים מהעולם הזה. כל החומרים האלה מקבלים התייחסות "מערבית" ביצירה על ידי שימוש בהרמוניות מערביות "פונקציונליות" ועל ידי שימוש במקמים תזמוריים, צורה ומבניות שבאים מעולם המוסיקה המערבית.

הנושא הראשי שמופיע בתחילת היצירה עובר במהלכה בין כלים שונים ומופיע במקמים שונים בכל פעם. גם בזמן שמנוגנת מנגינה אחרת, הנושא הראשי הרבה פעמים מקבל התייחסות בצורה כזו או אחרת באמצעות כל מיני "רמזים" שהושתלו בפנים. המלודיות חולפות בין כל כלי התזמורת, גם כסולנים וגם כנגנים בקבוצה, ועוזרות להציג גם את ייחודו של כל כלי (וייחודו של כל נגן), וגם את ייחודם של שילובים שונים של כלים שונים, הנותנים בכל פעם צבע אחר ומיוחד שמעשיר את החומרים המוסיקליים. היצירה עוברת מעין תהליך שבסופו יש סגירת מעגל, המחזירה אותנו אל המקום ממנו הכל התחיל; ויוצרת תחושה של "פנטזיה" ושכל מה שהיה עד עכשיו היה סוג של חלום רחוק פרי דמיוננו.

לכל אורך היצירה כל האלמנטים של ה"מזרח" וה"מערב" שזורים אחד בשני, וזה מייצג מבחינתי משהו שאני מאוד מאמין בו - תמיד לנסות ולמצוא את הגשר בין תרבויות שונות ואנשים שונים.

מתן יונה, מרץ 2018

7. "מצפרא עד ערב" (תספר ותתר'רב - תספר وتتغرب) | מילים: אשר מזרחי. לחן: אשר מזרחי |

ביצוע: שלום עברי

הפיוט 'מצפרא עד ערב' ממסורת יהודי תוניסיה אותו חיבר אשר מזרחי, נכתב על ידו במקור כשיר ערבי תספר وتتغرب תספר ותתר'רב (אתה נוסע ומרגיש זר) והולחן ככל הנראה על ידי אשר מזרחי לשיח' אלעפרית שידוע כמבצעו של השיר הערבי. שיח' אלעפרית הוא אחד הזמרים היהודים התוניסאיים הפופולריים של תוניסיה. אשר מזרחי כתב והלחין לכל גדולי וגדולות המוזיקה התוניסאית, יהודים ומוסלמים כאחד. למשל כתב לדלילה טליאנה ושר איתה בדואט את שירו צבי הבר (ע'וזלאן אלבריה).

تُسفر وتتغرب / الشيخ العفريت. كلمات: اشير مزراحي

تُسفر وتتغرب

يا وليدي الدهر خوآن في قبلاتك ما تغفلش
ساهل ترضي محلة عدوان وصاحب الضيق ماتحصلش

تسفر وتتغرب تحضر ولا تغيب

قد ما تدور وتقلب ما تلقاش حبيب

غير اسأل مجرب ما تسألش طيب

يا غني

البغض موجود بكثرة بالسرة والمكشوف

رد بالك تعثر عثرة فتح عينك شوف

الخبز والملح والعشرة يخونهم عز حبيب

يا غني

حبيبك هو مكتوبك كان معي ومليان

الكل يولو صحابك رجال مع نسوان

كان خاوي يا غداك في بلادك تكون غريب

يا غني

لاش تقعد اتعاني وقلبك موجع

جرحك الدخاني لا طيب ينصح

كان الدواء الرعواني بوسى مالحبيب

يا غني

نواء حبيب الشافي من كل جرح يبريك

بوسة منو كافي باش تبرى وتشفيك

لكن يلزم قلب صافي اصفى مالحبيب

يا غني

חוביו

מצפרא עד ערב/ אשר מזרחי

בְּרֵאוֹתַי מִקֶּדֶשׁ חָרִב
אֲדַחֶהוּ מִסָּבִיב
בְּעִזְרֹתֶךָ

וְלִבִּי כּוֹאֵב
הֲרֵשֵׁנִי לְחִגּוֹר חָרִב

מִצִּפְרָא עַד עֶרֶב
וְגַר בּוֹ אוֹיֵב

בְּבִיזָה וּבִשְׁלָל
עִם נִשְׁקָם אֲחָרִיב
בְּעִזְרֹתֶךָ

אִם אַתָּה עִמָּדִי
מִצָּבִיא וְגַם חֵיל

אֲפִילֶהוּ חָלָל
לֹא אֲשַׁלַּח יָדִי

מִפִּקְדֵי יִזְחֲלוּ
גַּמּוּלָם לָהֶם אָשִׁיב
בְּעִזְרֹתֶךָ

חֵיל יֵאֲחֲזֹן
אֲלוֹפָיו יִוְשְׁפְלוּ

שִׁלְיֵשׁוּ יוֹבְהָלוּ
יִרְעֲדוּ יִרְגָזוּן

כְּמוֹ בָרָק וּדְבוּרָה
לְעַמִּנוּ נָשִׁיב
בְּעִזְרֹתֶךָ

שְׁנַיִם בְּרִבְבָה
הַהוֹד וְהַתְּפָאָרָה

רָדְפוּ אֲחֵי בְּגִבּוֹרָה
שִׁמְשׁוֹן וְבַר כּוֹכְבָה

קוֹל קוֹרָא בְּמַחְנֵנוּ
נִפְשׁוֹתֵינוּ נִקְרִיב

רַק אֲחָדוֹת אֲחֵי
נִלְחַם בְּעַד עַמִּנוּ

חֲזַק אֲמִיץ לְבֵנוּ
מִי לָהּ אֵלֵי

בְּעַד עַמִּנוּ נִפְשׁוֹתֵינוּ נִקְרִיב

8. "בסימן טוב והצלחה" (בין אלבארז ואליום - בין البارح والיום) | מילים: אשר מזרחי. לחן: מוחמד אלכאמל (אלג'יראי עממי) |

ביצוע: משה לוז

הפיוט "בסימן טוב והצלחה" הורכב על שיר אלג'יראי פופולרי. השיר המפורסם הזה, בין البارح والיום (בין אלבארז ואליום - בין אתמול להיום) של סלים הללי, מיוחס ע"י האלג'יראים לשייח' סאדק אלביז'אווי. לטענתם השיר נכתב ע"י מלחין זה במיוחד עבור סלים הללי לפני כ-60 שנה. מצד שני, לפי עדותו של הפסנתרן האלג'יראי מוריס אלמדיוני ולפי הויקיפדיה הצרפתית השיר הזה מיוחס למוחמד אלכאמל לצד שירים פופולריים אחרים שהלחין לסלים כמו: מונירה, נדירה, תעאלי ועוד. בכל אופן, בזכות קולו האדיר של סלים הללי הפך השיר לאחד השירים הפופולריים ביותר ברפרטואר הצפון אפריקאי, וזכה לביצועים רבים בארץ ובעולם. את השיר הקדיש אשר מזרחי לראש רבני תוניסיה, הרב חיים בלעיש, עם בחירתו לתפקיד: "שיר למעלת הוד תורתו הרה"ג חיים בלעיש הי"ו ראש רבני תוניסיה לאשר מזרחי סימן בלעיש חזק".

וְצִהָה וְהִרְוָה עַל בְּחִירַת רַבֵּי חַיִּים	בְּסִימָן טוֹב וְהַצְלָחָה מְדִינַת תּוֹנִיֵס שְׁמִיחָה
בְּשׁוֹמְעֵם אֶת הַבְּשׂוּרָה יִצְלִיחַ דְרָכָךְ אֵל חַיִּים	לְיִהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה כִּי נִכְתְּרָתָּ בְּכֶתֶר תּוֹרָה
הַרְבִּיתָ לְהִטִּיב אֲשֶׁרָךְ וְהִחַזַּקְתָּ בְּעֵץ חַיִּים	עָנִיו הָיִיתָ מְנַעֲוֶרָךְ אֲכַלְתָּ מִיְגִיעַ כַּפִּיךָ
תָּמִיד רַדְפְתָּ בְּמִצְוֹת יִשְׁמְרֶךָ אֵל חֶפֶץ בְּחַיִּים	יָדִיד וְחֻבִּיב לְבָרִיּוֹת רַץ כַּצְבִּי לַעֲשׂוֹת טוֹבוֹת
עַל זֶה זָכִיתָ לְגְדוּלָה וְאַתָּה עוֹדֶךָ בְּחַיִּים	שֶׁם טוֹב קָנִיתָ לְתֵהְלָה כֶּךָ נִזְכָּה לְגֵאֲלָה
וְשֶׁם יִשְׂרָאֵל בְּרַבִּים קָדֵשׁ וְיוֹסֵף לָךְ שְׁנוֹת חַיִּים	חֶזֶק וְאַמֶּץ וְשֶׁרֶת בְּקָדֵשׁ יִהְיֶה בְּעֶזְרָתְךָ מְחַדֵּשׁ חוֹדֵשׁ

חביוני

9. "הבט וראה עם ישראל" (יא ריתני טיר - يا ريتني طير) | מילים: אשר מזרחי. לחן: יחיא אלבאבידי.

ביצוע: משה לוזן

הפיוט "הבט וראה עם ישראל" הורכב על שירו של הזמר המצרי המפורסם, פריד אלאטרש: يا ريتني طير (יא ריתני טיר - "לוואי והייתי ציפור"), שכתב והלחין לפריד אח אטרש, היוצר יחיא אלבאבידי. נכתב בסימן אשר.

סימן: אשר. לחן: יאליתני טיר. מקאם: ביאת.		
הבט וראה עם ישראל.	בין ערב רב הוא מתגולל.	
מתעוללים בו יום וליל.	וראה בעניו ושלח גואל:	
יה אל הבט.	האון ושמע צעקותיו.	
אל חי ראה את אנוחותיו.	כי רבו מאד צרותיו. יה אל הבט:	
שדי ראה שבט יהודה.	מצור בידי רשעה בוגדה.	
שואל האם תקנה אבדה. יה אל הבט:	רש וגביר דל ועשיר	
רחמן ראה רב וצעיר.	נגרשים מכל עיר ועיר. יה אל הבט:	
		

10. "החיש קיבוץ" (בלאס תבוסני - بلاش تبوسني) | מילים: אשר מזרחי. לחן: מחמד עבד אלוהאב ביצוע: יובל טייב

הפיוט "החיש קיבוץ" הורכב על שירו הפופולרי بلاש תבוסני (בלאס תבוסני - "אל תנשק אותי") - שהלחין ושר הזמר המצרי המפורסם, מחמד עבד אלוהאב, למילותיו של חוסין אלסייד. אגב, על שיר זה הורכבו גם שירי פלמ"ח של חיים חפר ונתיבה בן יהודה. עוד אחד מפיוטי הגאולה של מזרחי. השיר נכתב בסימן ד.ו.ד. חזק והוקדש ע"י מזרחי "מזכרת לאחי וידידי האדון דוד אוזאן".

החיש קבוץ/ אשר מזרחי

החיש קבוץ נין אמה עניה
לקבוצה אחת וקרב.
זמן ויום ביאת אליה
ובנה בית אולם הקרב.
חלץ עם דל מרבי-עמל
מיד שונאו שלא חמל.
החיש קבוץ נין אמה עניה.
דודי שלח גואלק וגאלהו
כי בא זמן.
הושיעהו מיד זר
ופקדהו אל נאמן.
וראה עם נלאה ומענה שהשחר
כמו פיוח כבשן.
עיניו שואפות אליך למה תתאחר
עורה אל תישן.
דכה אלי על גלות מעליו יה
והדרת מלכות השב אליו יה
בעוד מועד חיש נא וגאל
ונשמן יהיה לתהלה.
החיש קבוץ...

חוביו

חזקן אַמץ הָשֵׁב גְּדֻלָּה
וְכִתְרֵי מַלְכוּת לְעַם סְגָלָה
וְכִבְתֻּחָלָה יָשׁוּב אֶל הַנְּחָלָה
בֵּית מִקְדָּשְׁךָ כּוֹנֵן, וַיִּכְהֵן הַכֹּהֵן
וְהַלְוִי יִנְגֵן, וְכָל לֵב יִרְנֵן.
דָּכָה אֵלַי עַל גְּלוּת מֵעֲלִיו יְיָ
וְהַדְרַת מַלְכוּת הָשֵׁב אֵלָיו יְיָ
בְּעוֹד מוֹעֵד חֵישׁ נָא וּגְאֹל
וְשִׁמְךָ יִהְיֶה לְתִהְלָה לְתִהְלָה.
-הַחֵישׁ קְבוּץ...

11. "יפרח וירבה" (איפרח יא אלבי - افرح يا قلبي) | מילים: אשר מזרחי. לחן: ריאד אלסונבאטי. ביצוע: משה לוק ויובל טייב.

הפיוט "יפרח וירבה" זכה לפופולריות רבה ומבוצע באופן תדיר בישראל ובחו"ל. פיוט זה הוקדש לנכדו של אשר מזרחי יעקב אסל, לשעבר במאי ומפיק בערוץ 1 הממלכתי. ללא ספק ההצלחה העצומה של הפיוט קשורה ללחן הערב שעליו הורכב: השיר הפופולרי של הזמרת המצרית המהוללת אום כלת'ום: "איפרח יא אלבי" - افرح يا قلبي, שהלחין ריאד אלסונבאטי למילותיו של אחמד ראמי. נכתב בסימן י.ע.ק.ב.

יפרח וירבה / אשר מזרחי

יִפְרַח וַיִּרְבֶּה עִם נְדִיב	כְּדָגִי הֵיִם יִפְרוֹץ חֲבִיב
יֵה רִפָּא לְבִי מִחֲלִי	הַפְּלֵא נָא חֲסֻדִיךָ לִי
קִבֵּץ עִמָּךְ תּוֹךְ גְּבוּלִי	כְּדָגִי הֵיִם יִפְרוֹץ חֲבִיב
עֲזוֹר רַחֲמֵן לְעַם יִחִיד	כִּי בִלְעֲדָךְ לֹא אֵין יָדִיד
שְׁלַח לֹא מֶלֶךְ בֶּן דָּוִד	כְּדָגִי הֵיִם יִפְרוֹץ חֲבִיב
קִרְנֵנוּ הָרִם אֶל חֵי רִם	דְּגַלְנוּ עַל כָּל גִּג יוֹרִם
יִפְרוּ יִשְׂרָאֵל בְּעֵירִם	כְּדָגִי הֵיִם יִפְרוֹץ חֲבִיב
בְּרַךְ עֲדָה הַחֲמוּדָה	הָשֵׁב הַדְּרָה וְהוֹדָה
הָרִם קֶרֶן מִחֲנֵה יְהוּדָה	כְּדָגִי הֵיִם יִפְרוֹץ חֲבִיב

12. "נגילה הללויה" | מילים: אשר מזרחי. לחן:

רחמים עמאר. ביצוע: יובל טייב

פיוט לכל עת, מן המוכרים והפופולריים ביותר במסורת הספרדית-ירושלמית הרחבה של אשר מזרחי, אחד היוצרים החשובים של המאה האחרונה, שחיבר עשרות פיוטים ולחלקם אף כתב לחנים. מילותיו הקליטות של הפיוט עלפנינו משכו אליהן שני מוזיקאים, אף הם מן הדמויות הבולטות של הדור האחרון, וכל אחד מהם חיבר לו לחן משלו. הלחן האחד הוא של משה אליהו, מוזיקאי בן דמשק, שניגן שנים רבות בתזמורת רשות השידור בראשותו של זוזו מוסה. לחן זה הוא הפופולרי יותר מבין שני הלחנים לפיוט. הוא קצבי ושמח ואופיו הקליט והעממי הביא לכך שהוא התחבב על קהלים שונים ומגוונים. נעשה בו שימוש רב בשמחות והוא מוכר בקהילות רבות ממזרח וממערב. את הלחן השני חיבר רחמים עמאר, שעמו חתום על "להיטי" פיוט רבים, וזכויות רבות לו בייסודה של המסורת הספרדית-ירושלמית ובהעמדת דור חזנים ומוזיקאים. בניגוד ללחן של רחמים עמאר המושפע מהמוזיקה הטורקית, נושא לחן זה אופי ערבי מובהק. הדבר בא לידי ביטוי בין השאר בבחירת הסולם והמקצב הנפוצים מאוד במוזיקה הערבית העממית. האופי הערבי מודגש עוד יותר בביצוע זה, שכן משה אליהו נמנה עם בכירי המבצעים בעולם הערבי במאה העשרים. השיר הקצר מבטא במילים הפשוטות ביותר האפשריות את עומק הכיסופים לגאולה המלווים את העם היהודי לדורותיו. השיר נכתב בסימן א.ש.ר. חזק

נגילה הללויה / אשר מזרחי

נְגִילָה הַלְלוּיָהּ נְגִילָה בָּא זְמַן הַגְּאֻלָּה
אֶל שְׂדֵי קִבְּץ נְדָחֵי יִדְיָי וְגֵרֵשׁ מְשֻׁנְאֵי
נִפְשֵׁי בָהֶם גְּעָלָה נְגִילָה הַלְלוּיָהּ

נְגִילָה הַלְלוּיָהּ נְגִילָה בָּא זְמַן הַגְּאֻלָּה
נְשַׁלַּח לִי בֶן יֵשׁוּ גּוֹאֲלֵי וּבִנָּה לִי בַּיִת הַיְכָלִי
בְּאוֹיְבֵי עֲשֵׂה כְּלָה נְגִילָה הַלְלוּיָהּ

נְגִילָה הַלְלוּיָהּ נְגִילָה בָּא זְמַן הַגְּאֻלָּה
רְחֵמֵן חוּס עַל עַם לֹא אֶלְמָן וְנִשְׁלַח לָהֶם צִיר נֶאֱמָן
יְבַשֵּׁר עִם סִגְלָה נְגִילָה הַלְלוּיָהּ

חֶזֶק זָכַר זֶרַע יִצְחָק וְקִבְּצָם מִמְרֻחָק
וְנִסְדָּר שִׁיר וְתִהְיֶה נְגִילָה הַלְלוּיָהּ
נְגִילָה הַלְלוּיָהּ נְגִילָה בָּא זְמַן הַגְּאֻלָּה

13. "חביבי יה חביבי" (חبيبي دا حبيبي) | מילים: אשר מזרחי. לחן: רחמים עמאר | ביצוע: משה

לוק ויובל טיי

הפיוט "חביבי יה חביבי" הוא פיוט נוסף מבית היוצר של צמד היוצרים אשר מזרחי (מילים) ורחמים עמאר (לחן). כמו פיוטים אחרים שלהם (אנא בחסדך, נגילה הללויה), גם פיוט זה זכה לפופולריות רבה והוא מושר בכל עת בפי רבים מעדות המזרח. מסורת ספרד-ירושלים "אימצה" את הפיוט לרפרטואר השירים של שלושת הרגלים, בשל האזכור של מצוות העלייה לרגל, החותם את השיר: וְאֵז יֵרָאֶה כָּל זְכוּרָךְ שְׁלֵשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה. לדברי נכדו של מזרחי, יעקב אסל, זהו אחד הפיוטים ששרים למי שעולה לתורה. כמו כן לדבריו זהו אזכור יחידי בעולם הפיוט של שם האל כ"חביבי". מזרחי הושפע גם מהברברים בדרום תוניס ומהמוזיקה שלהם ובלחן זה ניתן לראות השפעות אלו.

חביבי יה חביבי / אשר מזרחי

חֲבִיבֵי יְהוָה חֲבִיבֵי
הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַרְחֵמֵן
יִשְׁלַח מְשִׁיחוֹ הַנְּאֻמָּן

אָב הַרְחֵמֵן שְׁמַע קוֹלְנוּ שְׁלַח בֶּן דָּוִד וַיְגַאֲלֵנוּ
נָשׁוּב לְצִיּוֹן עִיר קִדְשֵׁנוּ וְנִשְׁלַט בָּהּ בְּיַד רְמָה

שְׁמָה נִתְאַסַּף בְּעִיר הַבִּירָה וּמִחֻדָּשׁ יִשְׁמַע קוֹל שִׁירָה
וְאֵז נִדְּלִיק אֶת הַמְּנוֹרָה בְּבֵית שׁוֹכֵן מְעוֹנָה

רְאֵה בְּעֵנֵי יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ וְהַשִּׁיבֵם נָא לְגִבּוֹלְךָ
וְאֵז יֵרָאֶה כָּל זְכוּרָךְ שְׁלֵשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה

חביוני

על הבמה

כלי הקשה

דניאל בלגזל
גלעד אמסלם

תופים

אביב בונן

דרבוקה

חיים אוחיון

חצוצרה

עידית מינצר
אביאור רוקח
איתמר בן יקיר

טרומבון

מתן יונה
אריאל לייקין

סקסופון

זיו סלמה
רן דוד

קונטרבס

אלכסנדר פורמן

נאי

יצחק ונטורה

גיטרה

ג'ו טיילור
רועי צעדי

גיטרה בס

אסף רבי

כינור ערבי

פאדל מנאע

מנדול

גלעד וקנין

עוד

אליאס וכילה
מרינה טושיץ

בנג'ו

נפתלי אברג'יל

קאנון

אליהו אביכזר - נגן ראשי

כינור ראשון

תומר עינת
ליה שרמן
גרגורי נחמזון
יבגני בייבסקי
מאי חומה
סופי פרדקין

כינור שני

לודמילה גולד
מריאן טור
לאה גדייב
אנה פורמן
דנה ברזן
ילנה זבריאנסקי

ויולה

אדוארד קשווין
זאק אוונס
משה ג'יוואן

צ'לו

ג'קלין פיי
אודי ובר
לריסה לינצקי

חובי

צוות אומנותי

תום כהן - מנצח ראשי ומנהל מוסיקלי

אייל מזיג - מנצח

אתי תבל - מנצחת

קארין בן יוסף - מנצחת

מאיר בריסקמן - מנצח

מתן יונה - מנצח

אלונה ממן - מנצחת

אמיל זריהן - סולן ראשי

ר' מאיר עטייה - יועץ מוסיקלי (אלא אנדלוסית)

חיים אוחנה - ספריה ופרוייקטים

אלדד תמיר - סאונדמן

צליל העמק - הגברה ותאורה

יעקב פלברבאום - צילום

אבי נישניבר - צילום וידיאו

בעלי תפקיד

יובל רכבי - יו"ר התזמורת

אמסלם עופר - מנכ"ל

תורג'מן אילנה - מנהלנית

עזי ירמיהו / פארינתי אוולין - כספים

אמסלם לימור - מנהלת שיווק ומכירות

יפרח שמעון - מנהל הפקה

אטיאס איציק - מנהל במה

שושן גיא, כהן אבי - ע. מנהל במה

אוחיון שירה - מנהלת תוכן ופרוייקטים

בר יוכי, אטיאס יפה - שירות לקוחות ומנויים

אלון איציק, בוסקילה יפה - דיילות

כהן ענת - טלמרקטינג

צליל העמק - הגברה ותאורה